

ՄԱՐԱԾՏԱՆ ՄԷՔԹՈՒՊ
ՄԱՐԱԾՏԱՆ ԵՆՆԻ ՊԻՐ ՎԱՍԱԿ

ՄԷՔԹՈՒՊ
Անայիպ տիր շու տրեւեանքն հա-
լի, թա պիտայեթինտէն պու անէ տե-
կիննէ Կայէնէրէ քսիմէքտէ վէ նէտե
Արեւելէ, նէ ներսէսէր վէ նէտե Պապ-
լար, նէ Սթապար վէ նէտե Մերու-
ժանլար, նէ Փրկիչէր վէ նէտե Յու-
գալար, նէ Կայէնէրէ նէ Վարդանլար վէ
նէտե Վասակլար. պուսլարտան պիտիսի
Ալլաւա խըզմէթ խորպ, վէ տիկէրի
իսէ շէյթման, պիտիսի օ պիտիսին իս-
լահնա վէ խայրքնա չալըշըր էզ ճան
ու տիլ, վէ տիկէրի իսէ, օնուն էօմրիւ-
նէ գաստ իտէր, պիտիսի պիւթիւն ալէմի
խէլաւ վէ իհեա իթմէկէ չալըշըր, վէ
տիկէրի հէման պիտ ունուգճա պահա
իւն օնու սաթըպ էօլիւմիւնէ սիճիւ
քէսաթիւր, նիհանէթ իւլ քէլամ պիտի-
սի միլլէթ ու մէզհէպ Եօլունա հէր պիտ
Ֆէտաքեարըղը ճանսլ բէրանէ իճրա
իթմիկի հալտէ, տիկէրի իսէ, պիւ-
թիւն միլը ու միլլէթի խարապ իտիպ,
տիւն ու մէզհէպ բայիմալ իթմէքիկէ
հէր նէվի խահիչ իւն ճահտ ու իգտամ
էյլէր. իշթէ պու տուր շու ֆանի տիւն-
եանքն հալի նալարը, պիտիսի եա-
բար օ պիտիսի երգար, պիտիսի տիւն-
եանքն իմարքնա չալըշըր քիսի վա-
գըթտա, տիկէրի իսէ խարապընա՝ չա-
լըշըր . . .

Պու կիւնլէրտէ Մարաշ թարաֆա-
լընտա, վուգու պուլան պաղը մատ-
աէլէր, պուսլու քեմալիլէն թաստիգ իյ-
լէմէքտէ տիրէր, հէր քէս իշթմիշ
տիր քի, պիր վաղըթտան պէրու, շու
Չէյթուն գաղապնտան պաղըլարը, ա-
խէր մահէլլէրտէ վուգու պուսլուգու
կիպի, պաղը կիւնա ճահիլլէրտէ պու-
լունմուշար, վէ պու խուսուստա պիր
չօգ Եօլար էլէ ալընը, վէ զանն օ-
լունտուղունա կէօրէ, կիւղէլէն թէտ-
պիլլէր իճրա օլունմատըղընտան, ֆա-
յիտէ իթմէյիպ, նիհանէթ գուվլէյի
էօրֆիլէ իւն թէրպիլէ օլունմալարքնա
գարար վիրիւմիլ իսէ տէ, հէման եա-
լընը օ իւլ պէշ ճահիլլէրթէտիպ օ-
լունմադ. իքէն, ասը ճիւնհա վէ ճի-
նայէթ սահիպլէրի պաղը թէէսսիր վէ
իթիմաս իւն իւմաղ օլունուպ, պիր
չօգ մաղուսմ վէ մահճուպար, պիր
թաղըմ քասաղը տէսիւլէր իւն թէէ-
տիպ ու թէպիտ իտիլմիլլէր տիր, վէ
պու տախի պիր թագըմ հէր զարադ-
լարքն, ալէլիւսուս Մարաշտա մու-
գիմ Գաթօլիք էհայիսինտէն Արք օղ-
լու Արթին նամ պիր եէնի վասակըն,
թարիֆ գապուլ իթմէզ տէրէճէտէ ֆէ-
սատէնկիզ սայ ու զայրէթլէրի իւն օլ-
մուշ տուր . . .

Պուրալարտա ազ չօգ իշէ ազլը Է-
րէն քիմէլլէրի մալիւմ պիր քէյֆիլէթ
տիր քի, Չէյթունտա շու ճէհալէթին
վէ տահա ախէր պաղը ուղղունուգ-
լուգլարքն զուհուրիւնէ ասը սէպէպ,
գաթօլիքլէր օլունուտուր . . . զիրա, գա-
թօլիք թէէսսիր Չէյթունա կիրէլի-
տէն պէրու, օրատա ճէօմապ քա-
զանմադ խիւլեաթ իւն, պիր թագըմ
արաղը, խըրաղը վէ հիւքիւմաթ թէր-
պիլլէրտէն միւհիլէր քիմէլլէր թասա-
հուպ իտիլլէրէ, պիտտէֆաթ մահ-
պէտէն զաղըպ գուրթուլմալարքնա
սէպէպիլլէր վիրիլտիլլէրտէն, ճիւհէլա
թագըմալար մէյտան պուլարադ, կիւն
պէ կիւն սաեղարը արթմը, վէ շու
ուղղունուգ հալլէրէ ճէսարէթ իթմիշ-
լէր տիր . . .

Իշթէ Չէյթունտա էզըքա տէնի-
լէն քիմէլլէրի պիտայլէթի շու Եօլտա
օլուպ, հէր նաալ իսէ, մերգուսան
տէրտէթ օլունմատըղընտան, վէ
գասապանքն իւղէրին օրտու թայիլին
օլունարադ, միւթէսարըթ վէյսի բա-

շա հաղրէթլէրի, խորթիւն միլլէթլէ-
րինտէն պիրէր գաթըն մէպունտա մա-
գաթընտա, օրտուտա հաղըր պուլուն-
մալարքն Էմր իթմիշ օլունուղունտան,
Գաթօլիք խաղը կիւնա պիր պաղըպ
քիմէն պուլարադալտա մէրգուս Արք
օղլու կիպի պիր էհիլ ֆէսատը կէօս-
թէրմիշ տիր : Կէրէք Իսլամ վէ կէ-
րէք խորթիւն միւթէպէրաթ թա-
րաֆընտան, բաշայի միւհիլէյի, Ա-
րք օղլունուն ալէպադը նալանըպ ա-
սը իյզահ օլունարադ, պէյլէ պիր նա-
ղիք մատտէտէ, էյլէ պիր միւթիսիտի
պուլունտուր ուլմալարքն, իշէ էյիլէթի-
ճէ վիրմէնէկի թէֆհիմ իթմիլլէրի
իսէ տէ, միւթէսարըթ հաղրէթլէրի,
պիլլէթլէր նէ թէտպիր իւն վէ նէ ֆի-
րէ մէպի, պուսա ալա էհէմիլլէթ
վիրմէնէրէք, Արք օղլունու տախի
ճիւհան քէօրթիւսիւնէ, վէ անտէն տա-
խի Չէյթունա պիրլիքտէ կէօթիւրմիւշ
տիր :

Արք օղլու օրտույի հիւմանուն ի-
լէ ճիւհան քէօրթիւսիւնէ կիթմիշ, վէ
տահա Չէյթունա վաալ օլմաղսըղըն,
թապիլթը իգթիլաթընա, հէման ֆէ-
սատ թօրպաթըն աղըքն ալմաթա
պաղաթը տիր : Պիր թարաֆտան իս-
լամ խանէտանլարքն, վէ տիկէր թա-
րաֆտան տախի էրմէնի միլլէթին էլէ
ալարադ, կէօնալէօն եալան տօլանլար
վէ իֆթիլար իւն միւթէսարըթ հաղ-
րէթլէրին իւն սայիր մէմուրիւն գու-
լաղլարքն տօլտուրմուշ տուր : Վէ
պիր թարաֆտանտա պիր թագըմ ուլ-
տուրմա կէօթլէրիլլէր, վէ գալպ բօ-
լիթիլալար իւն, շէյլէ քի, Էֆէն-
տիմ, պու Չէյթունլուլար շէյլէ ասը
տըրլար, պէյլէ խիւանէթ տիրէր,
պու խըզիլլէրին վիրմուր խապիլլէ-
րին պիւթիւն պիւթիւն տիւնեալտան
գալտըմաղը քայիլ վէ էհէմ տիր
ալիլլէրէք, մէմուրիւն վէ ալէլիւսուս
միւթէսարըթ բաշաթա եարանմադ է-
մէլլիտէ պուլունմուշ, վէ պիր չօգ
եարմա խահիլլէրի, վէ պուսլուն իւն
պէրապէր, օ ասը էյզըքա պաղարը-
նա տա, կիլլի խապլլէր Եօլարմը
տըր քի Էֆէրէյմ քէնտիլլէրին, եա-
գալէ էլէ վիրմէնիլլէր, հէման պաղ-
սընլար քի էրմէնիլլէր էլէ վիրմիլլէր,
զիրա, պէն պուրատա էզհան ու տիլ
չալըքեօրում քէնտիլլէր իշին, ինչալ-
լահ, պու Եօլ իւն, եաղըն վաղըթտա,
պիւթիւն Չէյթունու Գաթօլիլլէր
ճէլպ իթմէքիլլէր մուվաֆֆադ օլաճա-
ղըմ, վէ իշթէ պիրիմ գերապալտա-
լուն պիրմէթ Էմր վէ արգուսու տա
պու տուր . . . տէր :

Արք օղլու Չէյթունա կիրէր կիր-
մէզ, քէնտի մէզհէպաղալարքնտան օ-
լարադ Շէյթան շէթիլի Աստուր, Չա-
վուշ Արթին, վէ սայիրլէր միսլու պիր
թագըմ միւթիսիտա ատամլարը պաղընա
թօլարմը, վէ գուղու կիպի օլուպ, վէ
հիլ պիր հարէքիլլէր նալանըպաթա
պուլունմաթաթադ, քէնտի բէտէրլէրի
գուճաղընա գօլան էվալար կիպի սէ-
յիրտէրէք հիւքիւմէթ թէսլիմ օլան
Չէյթունուլուն, տիւրիւ պէ տիրլիւ
միւթիսիտիլլէր իւն, պիր խային ու խա-
սիմ կիրուհու մաղաթընտա, նէգտի
հիւքիւմէթ տէ գարալմաթա պաղա-
մըշ տըր :

Վէ քէնտիլլէր պիրիլլէր իթիլի
օլան մէտուր, եալանք, տօլանտը-
րէք, աղըպ գաթաֆը, վէ մէլիլլէր-
տէն տէֆաթա թարտ օլունմուշ օլան
Գարալիւհիլլէր օղլու նամ Գաթօլիլ
թապիլի Մահմուտ էֆէնտի տախի,
օ արալըք Չէյթունա կէլմիշ օ-
լուպ, վէ միւթասարըթ բաշա մէր-
գուսուն Արք օղլունա հէմէթ-
քեար օլունուղուն պիլտիլլիտէն, օլ-
կիւնլէրտէ օրատա թէշթիլ իյլէտիլի

ահքեմալ Էօրֆիլէր նամ իսթինթագ
մէլիլլէր, միւթէնթիլ Գաթալ իյլ-
միշ տիր : Վէ պուսլուն իւքիլ տէ, եա-
նի կէրէք Արք օղլու վէ կէրէք Գա-
րա-կիւհիլլէր օղլու, ճէմիլ վաղըթա
քէնտի պիր թագըմ սայիր մուսալէ-
վէ հարէքիլլէրի իւն, հիւքիւմէթի
մահիլլէրին վէ էհայիլլէր եիւղիւնտէն
տիւլիլլէր օլմալարը ճիւհէթլէ, միւթէ-
սարըթ բաշաթա եարանմաթ, պիր
քիւլահ գաթալըք նիլլէթի ֆասիտէ-
սիլլէ, պու Չէյթուն քէյֆիլլէրին,
քէնտիլլէր պիր ֆըրմանթ ատտ էտէ-
րէք, Սէն իշէրտէն, պէն տիլարտան,
տարալ մէսիլ ֆէհվաթընա, Գարա-
կիւհիլլէր օղլու իսթինթագ մէլիլլէր-
տէ միւթէնթիլ օլունուղուն հալտէ,
Արք օղլու տախի, սայլէյի միւթէսար-
ըթիլլէր, Չէյթուն պիլարէ էհայիլլէր
իւղէրին թահսիտար վէ եալաթ միւ-
թէթիլ մաղաթընտա, պիր մէմու-
րու մալսուս նաալ ու թայիլի պուլ-
րուլունուղունտան, իքիսի իքի թարաֆ-
տան, պիր ալէրէէյի նիհայէտէ, միւ-
թէսարըթ հաղրէթլէրին էֆքեարը-
նա մուվաֆֆը օլարադ, Չէյթունտա
թաշ թաշ իւղէրինտէ պաղաթմադ
նիլլէրի իւն, էլլէրինտէն կէլլէրի տիրիլ
էթմէլլէր պաղաթընտ տըր : Վալի
բաշա հաղրէթլէրի կիպի պիր մէլիլլէ-
րու մուսաղամ, Չէյթունա իքի տէ-
ֆա թէլիլլէրինտէ տախի, էհայիլլէր
հալմանէ գուլանըպ, հիլ պիր քիմ-
սէյէ պիր ֆիսթէ պիլլէր վուրմաթիշ
իքէն, արթըք օ Արք օղլունուն Չէյթ-
ունուն իշին կիրմիլլէր հէնկեամտէ,
օ պիլարէ էհայիլլէր, ասլա պիր հաղ-
գը օլմատըղը հալտէ, օ խըզիլլէր,
խայիլլէր, սիլլիլ քեմաֆֆէնիլլէր տէ
քէսմէլլէր, տիւնեա բահաթ օլունու
տէլլէրէք, պիր թագըմ տարալ վէ ի-
թալէյի իսան գուլանմաթ, թարիֆ
գապուլ էթմէզ սուրէթտէ պուլունմուշ
տուր :

Վալի բաշա հաղրէթլէրի, Չէյթ-
ունա պիրիննի տէֆա թէլիլլէրին-
տէ, Հալէպտէն վէ Մարաշտան, խը-
րիսթիան օլարադ, մէպունտա թա-
ղընտա կէլլէրին, մահիլլէրին կիթ-
մէքիլլէր իսթինթաթ վիրմիշ տիր : հալ
պու քի Արք օղլու, Չէյթունտա ա-
լա պիր մէլիլլէրինտէ օլմատըղը հալ-
տէ, տաթիլ բէրտէ չալիլլու մաղա-
միւտա գալմըշ տըր : իւնքի, օրատա
տահա կէօրէճէք իշլէրի վար իմիշ :
շէյլէ քի, հէմ գըղը վիրմէլլէր, վէ
հէմ տէ տիւնիլլէր քիւթիլլէրմէլլէր,
եանի մէզքիլլէր պիր գալ պէօնէք պա-
շը օլան էյզըքալար, Գաթօլիք օլունուգ-
լարքնտան, օնլարը էլէ վիրմէլլէր, վէ
պուսլուն իւն պէրապէր տէ, պիր թա-
գըմ սալմէ կէօթլէրիլլէր իւն, հիւ-
քիւմէթ իսշ կէօրիւնմէք էֆքեա-
րընտա իմիշ, նաալ քի պու տէտիլի-
միլլէր, մերգուս Արք օղլունուն, օր-
տույի հիւմանունտան պիր գալ սաթ
էվլէլլէր, եալընըք, Չէյթունա կի-
տիպ տէ, պիր ուֆաթըք Էմր իւն, էյ-
գըքեանքն ասը սէլլէրտէլլէր օլան
Գաթօլիք Պապիլի, եանքնա ճէլպ ի-
տիրէք, իճապ իտէն Էմր ու թէնպի-
հի թէրթիլլէր, վէ թալիմաթլարը վիր-
րէք, ուսուլ իւն, մերգուս Պապիլի
օրատան սալմըշ օլմատը, վէ սօնունտա
տա, պէլլէր ալէրլէրինտէն իշիլլէրի
գօրգուսու իւն, միւթասարըթա Է-
ֆէնտիմ, չօգ չալըշտըմ, պիր ուստա-
լըք իւն Պապիլի, էֆէնտիլլէր կէթի-
րէյիմ տէյի էմա, գանտըրմաթմաթ
խընդիլլէր տէլլէրէք, պիր թագըմ եա-
լանլար վէ միւթահիլլէր իւն միւթա-
սարըթ գանտըրմաթա գաղըլմաթ,
քեմալիլլէր թաստիգ իյլէմիշ տիր :

Իկէր տօղրուհու սէյլէլլէր լաղըմ
կէլլիլլէր, ալք օլունու շու Արք օղ-

լունա քի, հէմ քէնտի եալան տօլան
խահիլլէրի վէ գալպ բօլիլլէրալարը
իւն պիր գալպալարը քէնտիլլէր պէնտ
իտէրէք, պու կիւնքի կիւն Յէլիւ
գաստար պիսուլ վէ ֆօթիլլէր էրմէնի-
լէրի, մահիլլէրի իւղա իթտիլլէր, վէ
գալլէպէնա էթտիլլէրիլլէր տախի մու-
վաֆֆադ օլապիլլիլլէր տիր : վէ ալքուտան
ալըղա էօլիլլէրին գաստար գաստա ի-
տէրէք, վէ հէմ տէ, իսթիլլէր իւն
իւն էյզըքա պաղը օլան Պապիլի, Գա-
ցալ, Պաստըրմա, Գիւլէլլի, վարվուռ
վէ սայիր արգատալարքն, ճիւլլէր-
թէն Գաթօլիք օլարադ, ճէգաի սէգա-
լարքնտան խէլաւ իւն, շիմտիլլէր սէր-
պէսթէ, կէրէք Չէյթունտա վէ կէրէք
սայիր մահիլլէրտէ կէլլէրիլլէրտէ
օլունուղլարը հալտէ, հիլ պիր քիմէս-
նէ թարաֆընտան պիր կէօնա իւն
տախիլլէր օլունմաթտա տէյիլ տիր :
Կէօրտիլլէրի մի շիմտի միւթէպ-
պիր թաթ պիրիմ էէնի վաալը, արթըք
պունտան պէյլէր էաղըլմաթ օլան
թէպարիլլէրտէ, էյլէր պիր զաթ նաալը
պէյիլլէրէք պիր էէր թուրմաթն, մէ-
կէրիլլէր պու թէտպիր աղ թէտպիլլէր
տիր, աղ չալըլմաթ մը տըր. պա խուսուս
իշիլլէրտիլլէրիլլէր կէօրէ, մերգուսուն
ֆէտաքեարըղը միւքեաթաթէն, պիր
րիւթ պէյի ուլա իսթիլլէր
խուսուսունտա տախի, միւթասարըթ
իւղա հաղրէթլէրի, Պապը Ալիլլէր,
պիւթիլլէր իթմալլէր իւն ինհա իթմ
միշ օլունուղուն, մերգուս Արք օղ-
լու չօգ եէրլէրտէ սէյլլէրմէքտէ իմիշ
իմտի, եաղաթըն շու պիրիմ իսթ վէ
շէօրէթիլլէր իւն մէհուր օլան քէլլիլ-
միւնալպ Ալթին եաղաթըն, իւնքի,
Մարաշտա իւն չօգ Արթինլլէր օլունու-
ղունտան, քիւլլիլլէրալ տէմէտիլլէր
քիմէն ալաթմաթ իմիշ պու զաթ օլ-
տուղունու :

Եէտի սէլլիլլէր սէնէ մուգատտէմ Տէլի
Հասան իւղա կէլլիլլէր Մարաշ, վէ ա-
խէր պիր միւթէհիւղընը պուլամա-
եարադ, պու ֆէսատըր ատամ իշին,
գաթունու պաղըլը իւթպէսի կէ-
թիլլէրի, վէ շիմտի տէ վէյսի բաշա
հաղրէթլէրի, կիրէք մերգուս, վէ
կիրէք անքն պիրիլլէրէք ֆիլլէր օլան վէ
պալէպտէ զիլլէր կէլլէր Գարա կիւ-
հիւք օղլու Մահմուտ էֆէնտիլլէրին,
կէօնա կէօն տէսիլլէրի իւն թէլլիլլէր
վէ թահիլլէր օլունարադ, խաղիլլէրի
ճէլլիլլէր շու գաստար խասարաթ վէր-
տիլլէր մատա պիր թագըմ տա պի-
լարէ վէ ֆաթըրլարը գաթիլլէր թէլլէր,
վէ զէնքիլլէրտէ, վէ գալէպալէրտէ, աճ
սուսուլ ալք չալըլադ, վէ բէրուլան
իտիլլէր, պիւթիլլէր Չէյթուն էհայիլլէր-
սէ, քիւլլիլլէր միւթիլլէր վէ միւթէ-
գարըր գըլմըլար տըր : հէման ճէ-
նապը Հաթը իստաֆ վէ մէրհալէթ
վէրսին պուլարա . . .

Նաալ քի պիրիմ էէնի վասակ
Արթին տէ չօգ եէրլէրտէ սէյ-
լէր իմիշ քի վարընլար էյիլլէր էյ-
րէնսիլլէր էրմէնիլլէր Արք օղլունու,
էյլէր պիր գաղըք չօգտըմ քէնտիլլէր
քի, էօմիլլէրի օլունուգ ունուտա-
մաեաթալար օնու : հէմ պիւթիլլէր
Մարաշ վէ Չէյթուն էրմէնիլլէրին է-
լէ վէրտիլլէր, կաթ ողիլլէր, Եպիսկոպոս,
վարըպալէրտէ, քահանայ, Մուրաթ օղ-
լունու վէ ճէմիլլէր ալէր վէ էտնաթ ի-
լէ պէրապէր, հէմ տէ ասը ալքըքա
պաղարը պուլունա գաթլարտան պի-
րիսին տէ էլէ տիւլիլլէրտէ, պէնիմ
թէտպիրիմ, ֆիրմէթիլլէր, վէ տիրալէ-
թիլլէր սայիլլէրտէ . . .

Միլլէլլէր, տէվլէլլէր վէ միլլէր
տայիմա մուգիլլէր օլան քիմէլլէրին
հէր նաալ իսէ, իշտէ պէյլլէր մէյտան
պուլմաթ իւն, ֆաթըր ֆուգարա է-

